

PELKOSENNIEMI 14 AHVENJÄRVI

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Taisto Karjalainen 1994

Arteen. n. 8/5.1.1995

PELKOSENNIEMI 14 AHVENJÄRVI

Kivikautisen asuinpaikan

kaivaus

Taisto Karjalainen 1994

Sisällysluettelo

	sivu:
Arkistotiedot	1
Johdanto	2
Ote peruskartasta	3
1. Kaivauspaikan sijainti, topografia ja lähilöydöt	4
2. Kaivaus	5
2.1. Tavoite ja tekniikka	5
2.2. Maaperä	6
3. Löydöt	7
4. Yhteenveto	8
Dialuettelo	9
Negatiiviluettelo	9
Karttaluettelo	9
Kartat	10 - 12
Kuvataulu	13

Arkistotiedot

Pelkosenniemi 14 Ahvenjärvi

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus ajalla: 16 - 21 6.1994.

Kunta: Pelkosenniemi

Kylä: Alaperä

Tila: 6:12 Joensivu

Maanomistaja: Perikunta / Perttunen Esko

os. Pelkosenniemi 98500 Arvospuoli

puh. 9692 - 52422

Peruskartta: 3642 08 Pelkosenniemi 1968

Kaivausalueen koordinaatit: x: 7440, 44 - 48

y: 527, 68 - 70

z: n. 159 m.m.p.y.

Aikaisemmat tutkimukset: A. Erä-Esko 1973, inv.

P.Halinen 1992, tark.

Aikaisemmat löydöt: KM: 19148: 1 - 7. KM: 27334: 1 - 2.

Kaivaukselta tulleet löydöt: KM:28436:1 - 10.

Kertomukseen liittyvät negatiivit: kts. luettelo s. 9.

Kertomukseen liittyvät diat: kts. luettelo s. 9.

Kertomukseen liittyvät kartat: kts. luettelo s. 9.

Kuvataulu s.13.

Johdanto

Toukokuussa 1994 sain museoviraston arkeologian osastolta tehtäväkseni tutkia Pelkosenniemen Vuotoksen allasalueen muinaisjäännöksiä. Kohteet valittiin altaan rakennussuunnitelman mukaisessa kiireellisyysjärjestyksessä. Ahvenjärven kivikautinen asuinpaikka sijaitsee suunnitellun patolinjan läheisyydessä, joten kaivaus katsottiin aiheelliseksi. (Kts. museoviraston kirje: 22.3.1994 n:o 143/304/1994). Ahvenjärven kohdetta tutkittiin ajalla: 16 - 26. 6.1994. Koko tutkimusprojektin kenttätyöt tehtiin ajalla: 1. - 28. 6. 1994, jolloin Ahvenaavan lisäksi tutkittiin kohteet: 29 Kupittaja, 108 Ahvenaapa ja 37 Kaijajänkä 2.

Kaivauksen kustannuksista ja työnjohdon palkkaamisesta vastasi Kemijoki Oy, viisi kaivajaa palkattiin työllisyysvaroin. Työn johdossa toimivat kaivauksen johtajana Taisto Karjalainen ja piirtäjänä Kreetta Lesell.

Ahvenjärven asuinpaikan inventoi A. Erä-Esko vuonna 1973 ja tarkasti P.Halinen 1992. Näissä tutkimuksissa tallennettu materiaali on peräisin Ahvenjärven rantavedestä. Halinen mainitsee havainneensa rantavedessä myös kiveyksiä (Halinen: inv. kert. top. arkistossa, 1992).

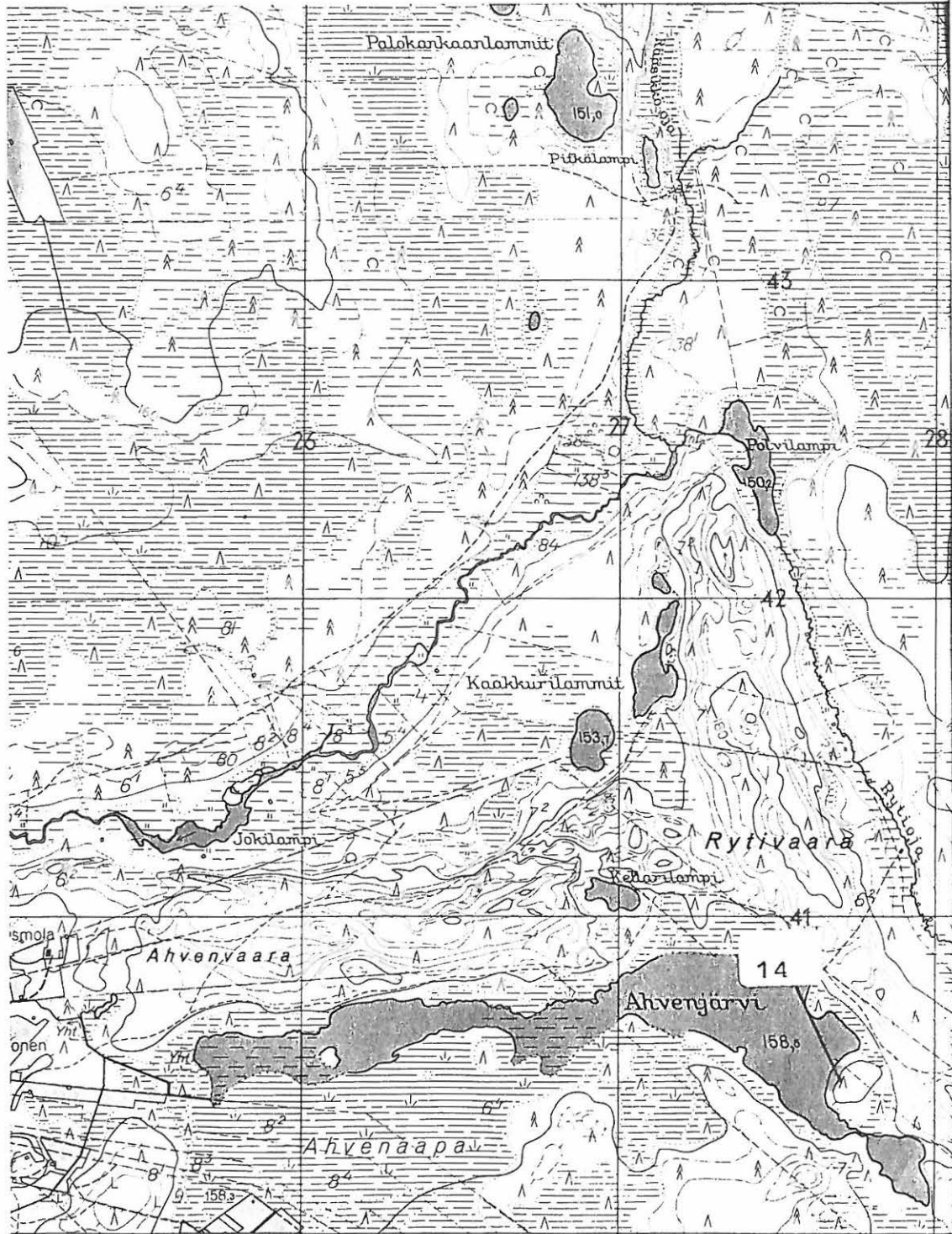
Kaivaustutkimuksella pyrittiin selvittämään, oliko koko asuinpaikka huuhtoutunut Ahvenjärveen järven vedenpinnan noustua.

5.1.1995 Tarmo Kujala

Pelkosenniemi 14 Ahvenjärvi

Ote peruskartasta 3642 08 PELKOSENNIEMI Helsinki 1968

Kohde on merkitty karttaan puneella.

7443

7442

7441

27° 35'
-09m 40s
Nak = -9°

526

527

528

1. Kaivauspaikan sijainti, topografia ja lähilöydöt

Ahvenjärven asuinpaikka sijaitsee 8,5 km Pelkosenniemen kirkosta kaakkoon Ahvenjärven kaakkoisrannalla sijaitsevan niemien kärjessä. Kohteen itäpuolitse kulkee hiekkatie ryytivaaran laella ohittaen kohteen n. 150 metrin päästä. Tietä ei ole merkitty vuoden 1968 peruskartassa.

Kohteen maasto on Ahvenjärveen laskevaa mäntykangasta, jonka maaperä on hiekkaa. Niemi, jossa kohde sijaitsee rajoittuu etelässä, lännessä ja pohjoisessa Ahvenjärveen. Idässä kangasmaasto rajoittuu kapeaan suokaistaleeseen, jonka itäpuolelta kohoavat Rytivaaran rinteet.

Kohteen lähilöydöt ovat Pelkosenniemi 108 Ahvenaapa, 74 Rytivaara S ja 53 Rytijärvi.

2. Kaivaus

2.1. Tavoite ja tekniikka

Kaivaustutkimuksella pyrittiin selvittämään, jatkuiko veden alle jäänyt tuhoutunut asuinpaikka myös ylempällä, veden pinnan yläpuolelle ulottuvalla rantaterassilla. Kaivauksen yhteydessä kartoitettiin ympäröivä maasto ja karttoihin merkittiin myös matalassa rantavedessä havaitut merkit asuinpaikan jäännöksistä.

Kaivaus aloitettiin iskemällä alueelle peruspaalu $x = 100$, $Y = 200$, näin luodussa koordinaatistossa x :n arvot kasvoivat pohjoiseen ja y :n itään. Peruspaalu 100/200 sijaitsi 47,83 m. suuntaan 219 gon. Ahvenjärven rannassa sijainneesta rajapyykistä, joka on merkitty yleiskarttaan kts. sivu:10. Kaikki kaivauksella tehdyt mittaukset perustuvat edellä kuvattuun koordinaatistoon. Kaivetut alueet avattiin 1 m x 1 m -kokoisina ruutuina, joiden lounaiskulmiin tässä kertomuksessa annetut x :n ja y :n arvot viittaavat. Kaivauksella käytetyn kiintopisteen korkeus oli 159,7 m.m.p.y. Kiintopisteen korkeus laskettiin Ahvenjärven pinnasta, joka oli 158,5 m.m.p.y. Kiintopiste oli sama rajapyykki, johon kaivaus sidottiin kts. yleiskartta s 10.

Kaivausalueilta poistettiin turve pelkoilla, jonka jälkeen kaivamista jatkettiin pelkoilla 5 cm:n kerroksina. Kaivauskerrokset laskettiin turpeen alaisesta mineraalimaasta siten,

että turpeen poiston jälkeen saavutettiin taso 0, jonka jälkeen kaivettiin ensimmäinen 5 cm:n kerros ja saavutettiin taso 1. Kaivettua maata ei seulottu.

Tutkimusalueelle kaivettiin kolme koeojaa ja kaksi koekuoppaa, joiden yhteenlaskettu pinta - ala oli 17 neliömetriä. Koeoja 1 oli kooltaan 1 m x 10 m ja se sijaitsi rannan suuntaisesti ylemmällä rantaterassilla (kts. yleiskartta s.10). Koeoja 2 oli kooltaan 1 x 3 m ja koeoja 3 oli 1 x 2 m. Koeojat 2 ja 3 sekä koekuoppa 2 sijaitsivat terassien välimaastossa. Koekuoppa 1 sijaitsi alemmalla terassilla aivan vesirajan tuntumassa.

2.2. Maaperä

Tutkimusalue oli hiekkakangasta, jolla kasvoi valtapuulajina mäntyä ja aluskasvillisuus koostui poronjäkälästä sekä varpu- kasvillisuudesta. Turvekerros oli hyvin ohutta ja paikoin se oli kulunut puhki alueella sijainneen mökkiasutuksen seurauksena. Ahvenjärven ranta oli tutkimusalueella jyrkkä ja kaivausalueilla oli havaittavissa eroosion liikuttamia maakerroksia. Huuhtoutunut kerros oli rantaterassien alaosassa huomattavan paksua, kun taas terassien päällä kerros oli vaivoin havaittavissa. Muuten alueella oli normaali podsolimaannos.

3. Löydöt

Ahvenjärven kaivauksilta ei tullut löytöjä. Kaikki tässä luettelossa olevat löydöt ovat irtolöytöjä Ahvenjärven rantahiekasta veden alta. Löytöjä talletettiin 10 alanumeroa, jotka on luetteloitu päänumerolle 28436, Diar. 25.10.1994.

Irtolöydöt:

Kvartsikaapimia	5 kpl.
Kvartsi-iskoksia	8 kpl.
Palanutta luuta	7 kpl.
Hiotun kiven kappaleita	2 kpl.

4. Yhteenveto

Ahvenjärven kaivausten yhteydessä kävi ilmeiseksi, että koko kivikautinen asuinpaikka oli jäänyt veden alle. Ahvenjärven pintaa on kohotettu keinotekoisesti tukkimalla lasku-uoma, jolloin asuinpaikan kohdalla alin rantaterassi on jäänyt noin 20 - 80 cm. veden pinnan alapuolelle. Alimmasta rantaterassista olivat turpeet huuhtoutuneet pois ja vedenalaisessa hiekassa oli helposti erotettavissa kaksi kivettyä liettä, jotka on merkitty yleiskarttaan (Kts. s.10). Rantahietikossa oli myös havaittavissa palaneita kiviä, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta noin 30 metrin matkalla rantaviivan suuntaisesti. Kaivausalueilla ei tavattu mitään, mikä olisi viitannut asuinpaikkaan.

Dialuettelo

30397 Yleiskuva asuinpaikasta Ahvenjärveltä kuvattuna. W - E.

Negatiiviluettelo

98901 Yleiskuva Ahvenjärven asuinpaikasta. W > E.
 98902 Ahvenjärven kaivaukset käynnissä kuvattuna kaakosta luoteeseen. Etualalla koeoja 1, vasemmalla koeoja 2, takavasemmalla koeoja 3 ja oikealla koekuoppa 2.
 98903 Koeoja 1 pohjaan kaivettuna, osittain taso 2 ja osittain taso 4. N > S.
 98940 Koeoja 3 pohjaan eli 30 cm kaivetuuna. Terasilla sijaitsevilla kaivausalueilla huuhtoutumiskerroksen jälkeen tuli suoraan pohjahiekka.

Karttaluettelo

	koko	mk	sivu
Yleiskartta	A3	1:500	10
Pintavaaaituskartta	A4	1:50	11
Pohjavaaaitus	A4	1:50	12

PELKOSENNIEMI 14 AHVENJÄRVI

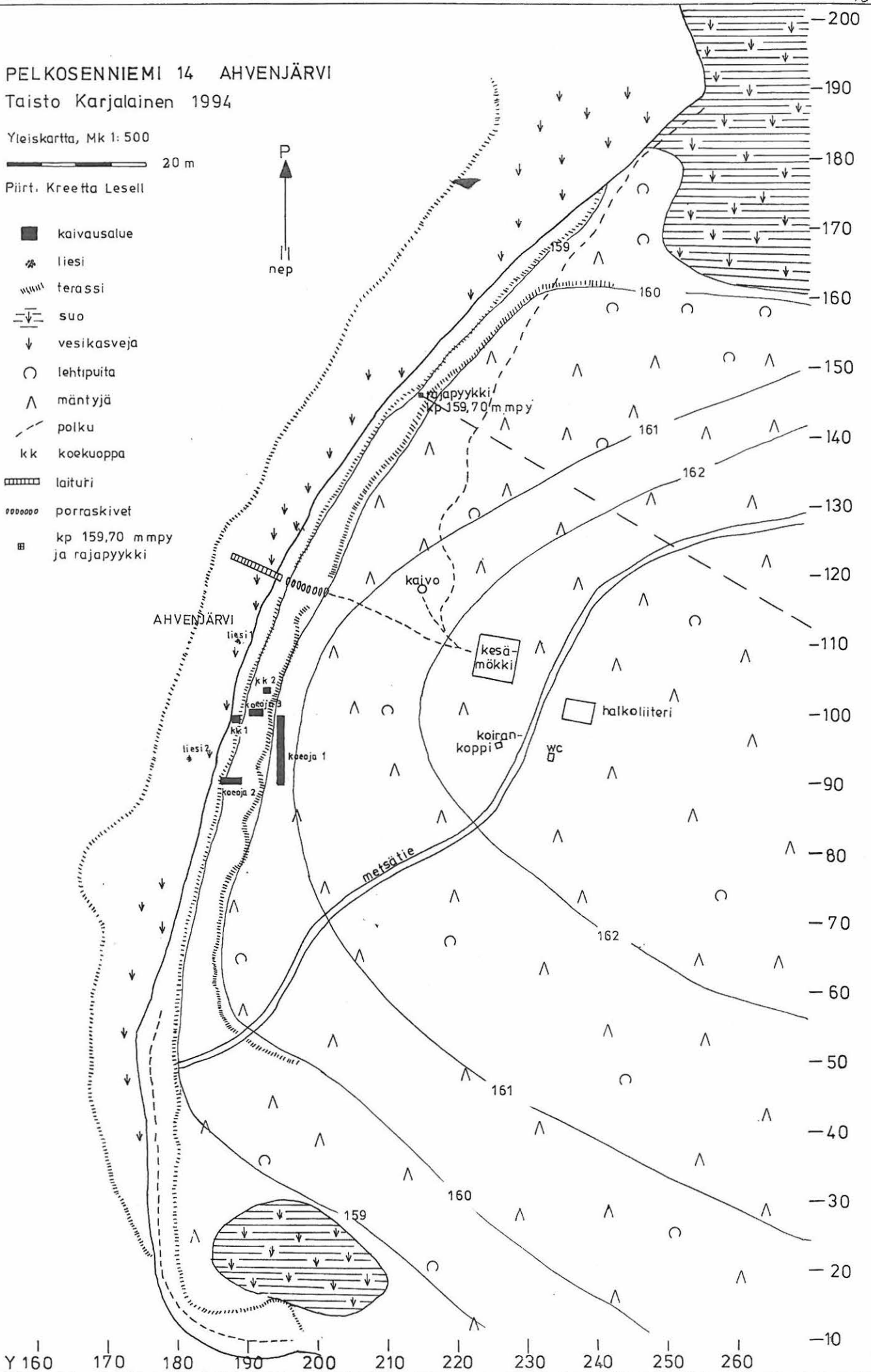
Taisto Karjalainen 1994

Yleiskartta, Mk 1: 500

20 m

Piirt. Kreetta Lesell

- kaivausalue
- ✱ liesi
- ||||| terassi
- v— suo
- ↓ vesikasveja
- lehtipuita
- △ mäntyjä
- - - polku
- kk koekuoppa
- ▤ laituri
- ooooo porraskivet
- kp 159,70 mmpy ja rajapyykki

Y 160 170 180 190 200 210 220 230 240 250 260

-200
-190
-180
-170
-160
-150
-140
-130
-120
-110
-100
-90
-80
-70
-60
-50
-40
-30
-20
-10

PELKOSENNIEMI 14 AHVENJÄRVI

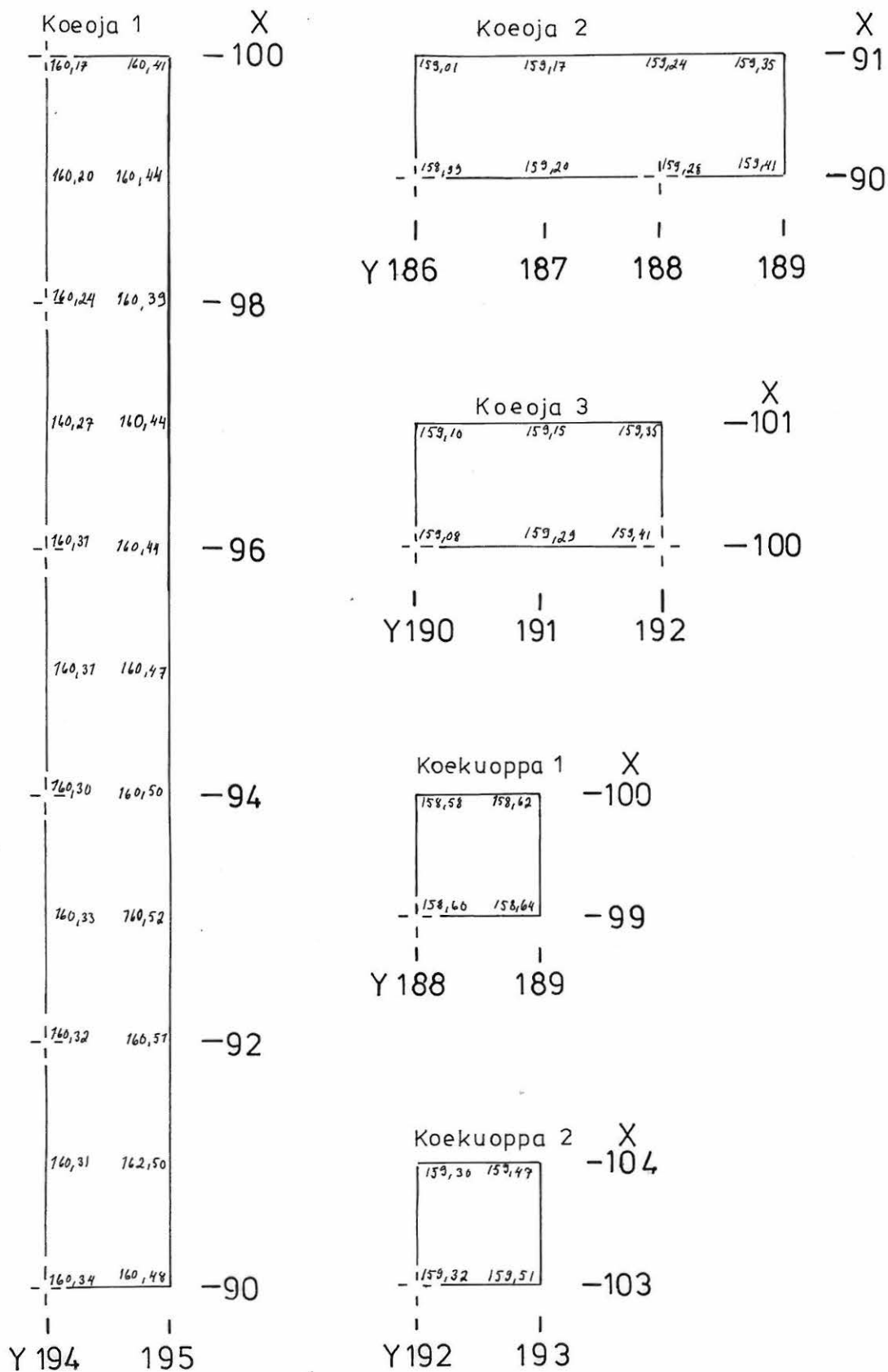
Taisto Karjalainen 1994

Pintavaaituskartta

Korkeudet mmpy

Mk 1:50 2 m

Piirt. Kreetta Lesell

PELKOSENNIEMI 14 AHVENJÄRVI

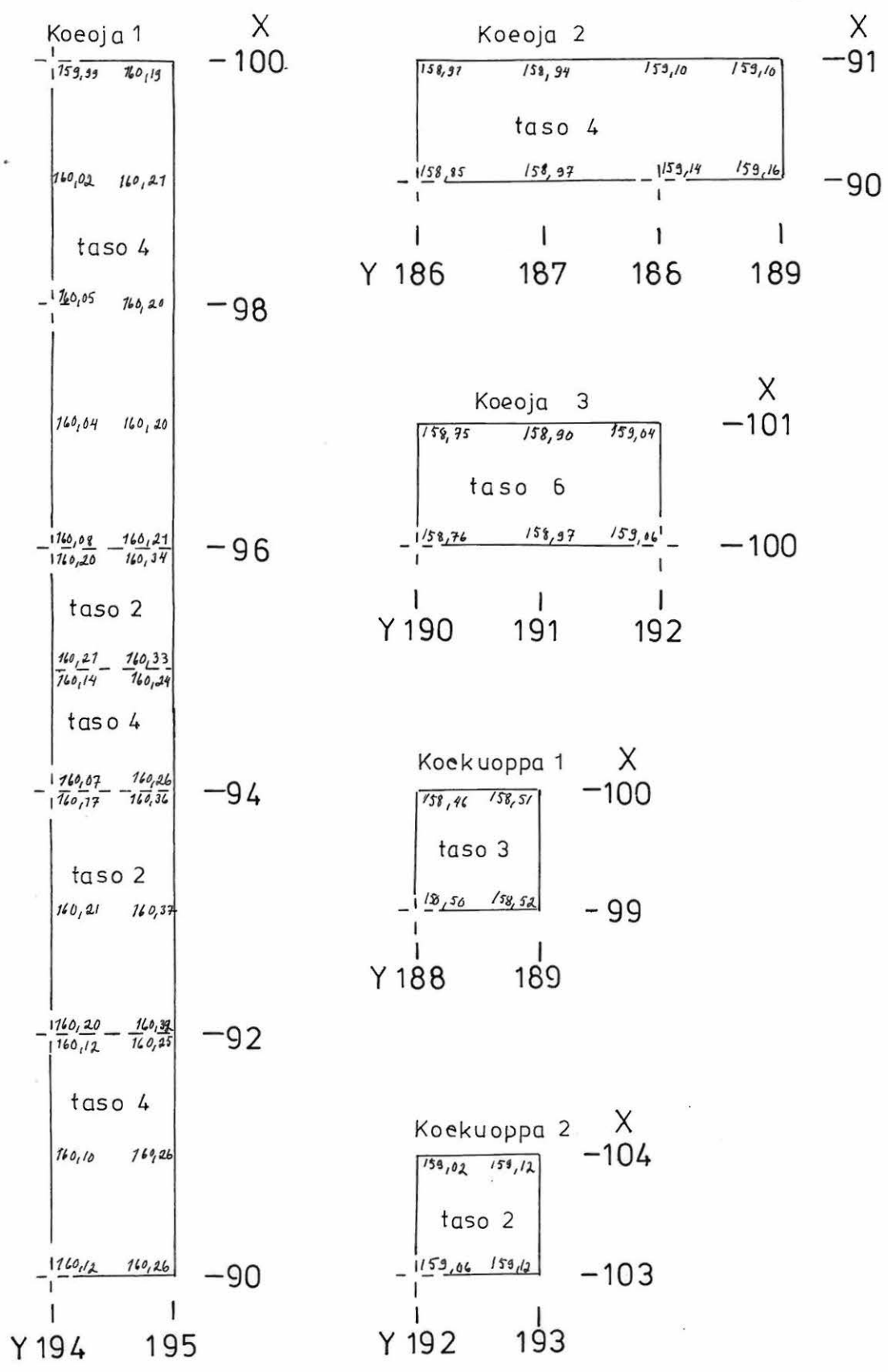
Taisto Karjalainen 1994

pohjavaaituskartta

Mk 1:50 2 m

Korkeudet m mpy

Piirt. Kreetta Le sell

PELKOSENNIEMI AHVENJÄRVI

98901

Yleiskuva Ahvenjärven asuinpaikasta järveltä kuvattuna.

Wm. T. Karjalainen 1994.

PELKOSENNIEMI 14 AHVENJÄRVI

Peruskartta: 3642 08 Pelkosenniemi 1968

Tutkimusalueen koordinaatit: X: 7440,44 - 48

Y: 527,68 - 70

Z: n. 159 m.m.p.y.

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus ajalla: 16 - 21.6.1994.

Tutkimuksen suorittaja: Museovirasto/arkeologian osasto

Kaiv. joht. FK. Taisto Karjalainen

Kaivaus tehtiin Vuotoksen allasalueen muinaisjäännösten pelastuskaivauksena. Ahvenjärven kaivauksilla pyrittiin tutki-
maan, jatkuiko järveen huuhtoutunut asuinpaikka myös ylemmillä
terasseilla ja oliko tuhoutumatonta asuinpaikkaa vielä jäljel-
lä. Veden huuhtomasta rantahiekasta tavattiin kahden lieden
jäännökset, palanutta luuta ja kvartsi-iskoksia. Varsinaisilta
kaivausalueilta ei tavattu mitään asutukseen viittaavaa, eli
oli ilmeistä, että koko asuinpaikka oli tuhoutunut järven pin-
taa nostettaessa.

Löydöt: KM: 28436: 1 - 10 (irtolöytöjä).

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 50 x 50 m/kaiv. al. 17 neliometriä.

Tutkimuskustannukset: Kemijoki Oy 100 000 mk. Kaivajat palkat-
tiin valtion työllisyysohjelman määrärahoista.

Tutkimusraportti: Taisto Karjalainen, kaivauskertomus museovi-
raston esihistorian toimiston arkistossa diar. pvm.